

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Рев-65/2001
Бања Лука, 17.5.2001. године**

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Бајић Петра, као предсједника вијећа, Бајагић Здравка, Лукић Драгослава, Нинић Јанка и Мрша Смиљане, као чланова вијећа, у правној ствари малодобне тужитељице Ј. И., коју заступа законска заступница – мајка Ђ. Р. из Ј. Л. и пуномоћник Д. С., адвокат из И., против тужене Р. С. – М.О. – ВП 7469, заступаног по В. П ВРС – О. у Б., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији малодобне тужитељице против пресуде Окружног суда у Б. Гж- 415/2000 од 25.8.2000. године на сједници одржаној 17. маја 2001. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија се уважава, укида се пресуда Окружног суда у Б. Гж-415/2000 од 25.8.2000. године у дијелу којим је мал. тужитељица одбијена са захтјевом за накнаду нематеријалне штете преко износа од 5.000 КМ и предмет враћа другостепеном суду на поновно одлучивање о жалбама странака против првостепене пресуде Основног суда у З. П-69/98 од 10.11.1999. године.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у З. П-69/98 од 10.11.1999. године обавезана је тужена да на име нематеријалне штете за претрпљене душевне болове плати малодобној тужитељици 10.000 КМ са законском затезном каматом почев од 10.11.1999. године до исплате, те да јој накнади трошкове спора у износу од 165 КМ, док се вишак тужбеног захтјева одбио. Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. Гж-415/2000 од 25.8.2000. године жалба тужене се уважила и првостепена пресуда преиначила тако што се досуђена накнада малодобној тужитељици снизила на 5.000 КМ, док се жалба малодобне тужитељице одбила.

Благовремено изјављеном ревизијом малодобна тужитељица побија другостепену пресуду због погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се другостепена пресуда преиначи тако што би се у цијелости удовољило тужбеном захтјеву.

Одговор на ревизију није поднесен, нити се о поднесеној ревизији изјаснио Републички јавни тужилац.

Ревизија је основана.

У овој парници малодобна тужитељица захтијева накнаду за душевне болове због смрти оца.

Првостепеном пресудом малодобној тужитељици је досуђена накнада за душевне болове због смрти оца у износу од 10.000 КМ, а вишак захтјева одбијен (малодобна тужитељица захтијевала накнаду за овај вид штете у износу од 15.000 КМ). Другостепени суд је ову накнаду снизио на износ од 5.000 КМ, са образложењем да досуђена накнада малодобној тужитељици за овај вид штете “одступа од ставова судске праксе”. Другостепени суд, наиме, сматра да је првостепени суд приликом одмјеравања накнаде малодобној тужитељици за овај вид штете, поред оцјене интензитета и дужине трајања душевног бола узрокованог смрћу њеног оца, “морао висину накнаде да прилагоди ставовима постојеће судске праксе”.

Ово становиште, по схватању Врховног суда, није правилно.

Одмјеравање накнаде за нематеријалну штету представља примјену правног стандарда “правичне накнаде” (члан 200. став 1. Закона о облигационим односима – даље: ЗОО), дакле, примјену материјалног права.

Када је у питању накнада за душевне болове, правична новчана накнада представља накнаду како за бол изазван самим сазнањем за смрт, тако и за све касније болове које дијете трпи због губитка родитеља – љубави, његе, помоћи и пажње које би му родитељ пружио да је у животу, јер се ради о накнади за јединствен вид нематеријалне штете. Висина ове накнаде, која се утврђује по слободној оцјени у смислу члана 323. Закона о парничном поступку – даље: ЗПП, зависини од релевантних околности, а прије свега од интензитета и трајања душевних болова. Слободна судијска оцјена, међутим, не овлашћује суд на арбитражање већ, по правилу, тражи оцјену свих релевантних околности конкретног случаја, са којима суд треба да располаже, које би му послужиле као елементи слободне оцјене према којој ће тада логички утврдити висину штете. Другостепени суд у границама испитивања побијаног дијела пресуде (члан 365. став 1. ЗПП) има право и по службеној дужности да испита одмјеравање новчане накнаде за нематеријалну штету на првом степену (члан 365. став 2. ЗПП). Међутим, на жалбеном степену извршено поређење одмјеравања накнаде за спорну нематеријалну штету са накнадама за истоврсне штете у другим случајевима (пред истим другостепеним судом) – само није довољно за оцјену да досуђена накнада погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом (члан 201. став 2. ЗОО). Мјерила правичне накнаде за нематеријалну штету, као имовинско правни стандарди, која је верификовала судска пракса не могу, међутим, да занемаре начело индивидуализације накнаде, нити та мјерила постати својеврсна тарифа за одређивање накнаде за нематеријалне штете, јер је неспојиво са начелом израженим правном стандарду “правична новчана накнада” из члана 200. ЗОО. Примјена правног стандарда правичне новчане накнаде (члан 200. став 1. ЗОО) мора, наиме, бити у сваком конкретном случају нематеријалне штете индивидуализирана. То значи да је и другостепени суд био дужан да поштује ово начело у складу са чињеничним сазнањем одлучујућим личним својствима оштећеног (овдје малодобне тужитељице) која могу утицати на висину накнаде, као што су доб оштећене (млађим особама по правилу треба одредити већу накнаду за душевне болове због смрти родитеља), околности под којима је наступила смрт њеног оца, њихова емотивна повезаност и слично. Ово начело другостепени суд је приликом испитивања одлуке одмјеравања накнаде малодобној тужитељици за душевне болове на првом степену потпуно занемарио.

Према томе правилна примјена материјалног права је изискивала да судови при одмјеравању накнаде малодобној тужитељици за душевне болове због смрти оца узму у обзир и оцијене све околности конкретног случаја, те да у образложењу својих одлука наведу које су околности и у комправцу узели за подлогу својих одлука. Пошто другостепени суд није испитивао правилност одлуке првостепеног суда у одмјеравању ове накнаде малодобној тужитељици са примјеном правног стандарда “правичне накнаде” кога има у виду одредба из члана 200. ЗОО, то се у ревизији основано указује да се другостепена пресуда у побијаном дијелу заснива на погрешној примјени материјалног права. То је и разлог да се другостепена пресуда у побијаном дијелу укине у смислу члана 395. став 2. ЗПП и предмет врати на поновно одлучивање о жалби малодобне тужитељице против првостепене пресуде у одбијајућем дијелу и о жалби тужене против првостепене пресуде у дијелу којим је малодобној тужитељици призната накнада преко 5.000 КМ. Ако другостепени суд нађе да чињенично стање није потпуно и правилно утврђено, не може га измијенити без отварања расправе и зато мора укинути првостепену пресуду у побијаним дијеловима, како би се чињенично стање употпунило односно правилно утврдило. Ако, пак, нађе да је чињенично стање потпуно и правилно утврђено, првостепена пресуда у побијаним дијеловима се може потврдити или преиначити, али само на основу истог чињеничног стања.

Посебно се указује да се побијаном одлуком жалба малодобне тужитељице одбила као неоснована без навођења да се жалбом побијани дио пресуде потврђује, што је противно одредби из члана 368. ЗПП којом је прописано да ће другостепени суд пресудом одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду кад нађе да не постоје разлози због којих се пресуда побија, као ни разлози на које суд пази по службеној дужности.

Предсједник вијећа
Бајић Петар